

Прырода і мы

ЧАМУ ЖЫВОЕ БАЛОТА ЛЕПШАЕ ЗА ТОРФ?

Нам выгадна захоўваць экасістэмы ў натуральным стане

Нездарма Беларусь называюць «лёгкай Еўропы». Балоты, якія захаваліся ў натуральным стане, штогод выводзяць з атмасферы каля 900 тысяч тон дыяксіду вугляроду і выдзяляюць 630 тысяч тон кіслароду. У рамках Парыжскага пагаднення Рэспубліка Беларусь узяла на сябе добраахвотныя абавязацельствы па скарачэнні выкідаў парніковых газаў не менш чым на 35 працэнтаў да 2030 года. І нашы беларускія балоты адыгрываюць у дасягненні гэтага паказальніка вялікую ролю. Наогул, калі пералічыць усе перавагі, то балоты захоўваюць больш за 700 мільярдаў кубаметраў прэснай вады, забяспечваюць устойлівае воднае сілкаванне рэк і азёр, з'яўляюцца крыніцамі такіх біялагічных рэсурсаў, як журавіны, дзікарослыя травы, паляўнічыя віды жывёл і птушак, могуць выкарыстоўвацца ў экатурызме. Атрымліваецца, што нам выгадна захоўваць гэтыя прыродныя экасістэмы ў натуральным стане.

ЭКАПРЫБЫТАК

Існуюць метадыкі, якія дазваляюць падлічыць каштоўнасць балотных ці лясных экасістэм у грашовым эквіваленце. Яны выкарыстоўваюцца, калі вырашаецца пытанне аб наданні статусу асабліва ахоўных тэрыторый або іх пераўтварэнні. Улічваюцца ўсе плюсы і мінусы, якія могуць быць, — як для экалогіі, так і для эканомікі. Ацэнка экасістэмных паслуг паказала, што ў натуральным стане яны шматкроць перавышаюць той эканамічны даход, які б можна было атрымаць, калі б тэрыторыі не ахоўваліся, а выкарыстоўваліся ў гаспадарчых мэтах. Так, «жывое» балота можа доўга служыць людзям і нават прынясе больш прыбытку, чым здабыты на ім торф. Да таго ж нельга забывацца, што торф трэба разглядаць як энергетычны стратэгічны рэсурс — не толькі для сённяшняга часу, але і для будучых пакаленняў.

Калі вырашаўся лёс заказніка «Азёры» ў Гродзенскай вобласці (Мінпрыроды выступала за захаванне і пашырэнне яго плошчы, у той час як іншыя структуры выказваліся, што памер трэба змяняць і адвесці ўчастак для здабычы торфу), праводзілася шмат нарад, грамадская абмеркаванні. Але вучоныя падлічылі каштоўнасць экасістэмных паслуг, што дазволіла захаваць тэрыторыю ў непарушаным стане.

Паводле ацэнак навукоўцаў, у лясным фондзе рэспублікі назапашана 3,5 мільярда тон вугляроду, у балотах — 0,5 мільярда тон. Таму гэтым сістэмам удзяляецца самая сур'ёзная ўвага. У снежні 2019 года прыняты Закон Рэспублікі Беларусь «Аб ахове і выкарыстанні тарфянікаў». Цяпер рэалізуецца план мерапрыемстваў па падрыхтоўцы нарматыўных прававых актаў да гэтага закона.

Мінпрыроды падрыхтаваны праект пастановы Саўміна аб парадку падрыхтоўкі планаў кіравання балотамі. Такія планы будуць распрацоўвацца для тых балот, якія трапяць у спецыяльны спіс, вызначаны міністэрствам на падставе прапановы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Таксама Мінпрыроды сумесна з Нацыянальнай акадэміяй навук рыхтуе пастанову, якая будзе рэгуляваць парадак вядзення рэстарта тарфянікаў, куды будзе ўключана інфармацыя пра ўсе тарфянікі нашай

краіны — іх межы, плошчу, тыпы балот, рэжымы аховы, запасы прыродных рэсурсаў, кірункі выкарыстання.

ПАД АХОВУ!

Як паведаміў намеснік начальніка ўпраўлення біялагічнай і ландшафтнай разнастайнасці Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Рэспублікі Беларусь Андрэй КУЗЬМІЧ, колькасць асабліва ахоўных тэрыторый у нашай краіне працягвае расці. На 1 студзеня

па паўторным забалочванні асушаных тарфянікаў і аднаўленні парушанага гідралагічнага рэжыму балот праведзены на тэрыторыі звыш 60 тысяч гектараў. Дарэчы, менавіта такія работы — адна з эфектыўных мер па прадукцыйнасці тарфяных пажараў. На жаль, з прычыны сур'ёзных кліматычных змен сёлета гэта стала сур'ёзнай праблемай: колькасць пажараў ужо вымяраецца тысячамі, у тым ліку лясных і тарфяных — сотнямі.

Андрэй Кузьміч звярнуўся да жыхароў краіны з просьбай выконваць правілы пажарнай бяспекі, не падпальваць сухую траву наўмысна: «Карысць для глебы ад выпальвання сухой травы вельмі сумнеўная, таму што калі пры натуральным адміранні частак раслін арганічныя рэчывы трапляюць у глебу і там паступова раскладаюцца з утварэннем перагною, то пры згаранні яны ператвараюцца ў вуглякіслы газ і попел, мінеральныя рэчывы якога хутка выветрываюцца і вымываюцца з глебы. Пры гэтым у агні гіне фаўна, згараюць гнёзды птушак, збядняецца відавасклад расліннасці».

2020 года яны займалі 1,87 мільёна гектараў. Гэта 9 % ад плошчы краіны.

Аб'яўленне і пераўтварэнне асабліва ахоўных тэрыторый ажыццяўляецца ў адпаведнасці з рэспубліканскай і мясцовымі схемамі рацыянальнага размяшчэння. Так, у снежні 2019 і першым квартале 2020 года пастановамі Урада пераўтвараны рэспубліканскія заказнікі «Бабінавіцкі», «Казьянскі», «Фаліцкі Мох», «Выдрыца», «Стрэльскі». Рыхтуецца праект пастановы па пераўтварэнні заказніка «Альманскія балоты».

Аб'яўлены заказнік мясцовага значэння «Хаваншчына» ў Івацэвіцкім і Бярозаўскім раёнах, перададзена пад ахову 14 тыповых біятопаў у Бялыніцкім раёне.

СПЫНІЦЕ ПАЛЫ!

Як паведаміла начальнік галоўнага ўпраўлення экалагічнай палітыкі, міжнароднага супрацоўніцтва і навукі Міністэрства прыродных рэсурсаў Таццяна КАНАНЧУК, дзякуючы праектам міжнароднай тэхнічнай дапамогі мерапрыемствы

Прадугледжаная заканадаўствам адказнасць за выпальванне сухой травы — штраф да 1080 рублёў, а пры нанясенні шкоды ў асабліва буйным памеры надыходзіць крымінальная адказнасць.

Палы травы вядуць да значна больш сур'ёзных лясных і тарфяных пажараў, узгарання пабудовы і сёлета ўжо ёсць таму сумныя прыклады. Людская бесклапотнасць можа прывесці да сур'ёзных экалагічных катастроф. Гэтай вясной мы ўважліва сачылі за тым, што адбываецца ва Украіне. Нам варта задумацца пра тое, як у будучым прадукцыйнасць пажары на землях, што пацярпелі ад аварыі на чарнобыльскай тэрыторыі, калі туды пачнуць вяртацца людзі.

Умяшанне чалавека ў экасістэмы таксама можа дадаваць праблем. Калі гідралагічны рэжым балота Ельня ў Мёрскім раёне быў парушаны, пажары 1998 і 2002 гадоў ахапілі больш за палову яго тэрыторыі. Пасля ж правядзення работ па аднаўленні гідралагічнага рэжыму, падняцця ўзроўню грунтовых вод праблема з'явілася да мінімуму.

Алена ДЗЯДЗЮЛЯ.

Хто вышэйшы ростам?

ЗАМКНУЦЬ ТРОЙКУ Ў СУСВЕТНЫМ РЭЙТЫНГУ

Электронная бібліятэка БДУ захавала статус лідара ў Еўропе сярод універсітэцкіх рэпазіторыяў.

Па звестках на красавік бягучага года, рэпазіторый Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта замкнуў тройку ў сусветным рэйтынг універсітэцкіх бібліятэк Transparent Ranking: Institutional Repositories by Google Scholar, саступіўшы Федэральнаму ўніверсітэту Рыа-Грандэ-ду-Сул (Бразілія) і Універсітэту Кіёта (Японія). Іншыя беларускія электронныя архівы занялі наступныя месцы: БНТУ — 53-е, БДЭУ — 133-е, ВДУ імя П. Машэрава — 225-е, БДМУ — 230-е, БДТУ — 284-е, ГрДМУ — 321-е, ПДУ — 346-е і г. д.

Сярод універсітэтаў краін-суседзяў найлепшыя паказчыкі ў Сумскага дзяржаўнага ўніверсітэта (47), Томскага дзяржаўнага ўніверсітэта (74), Казанскага федэральнага ўніверсітэта (93) і Нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта «Харкаўскі політэхнічны інстытут» (96).

Рэйтынг ахапіў больш за тры тысячы лічбавых сховішчаў ВНУ і даследчых цэнтраў з усяго свету. Ацэнка праводзіцца па адным крытэрыі — колькасці дакументаў у бібліятэцы, праіндэксаваных пошукавай сістэмай Гугл-Акадэмія (Google Scholar). Першыя радкі ў агульным рэйтынг узялі базы даных медыцынскіх і біялагічных публікацый EuropePubMedCentral, астрафізічнай інфармацыйнай сістэмы НАСА (Smithsonian/NASA Astrophysics Data System) і Электронная бібліятэка CiteSeerX.

У агульнай табліцы Электронная бібліятэка БДУ захавала сваю ранейшую пазіцыю — 11-е месца, хоць колькасць удзельнікаў рэйтынга ўзрасла з дзвюх да трох тысяч.

Рэйтынг рэпазіторыяў адкрытага доступу з'яўляецца ініцыятывай лабараторыі CybermetricsLab, вядомай дзякуючы свайму вебабаметрычнаму рэйтынг універсітэтаў. Мэтай складання рэйтынга электронных бібліятэк з'яўляецца падтрымка адкрытага доступу да навуковых публікацый і вучэбных матэрыялаў у электроннай форме. Яго стваральнікі імкнуцца матываваць даследчыкаў публікаваць вынікі сваёй навуковай дзейнасці ў інтэрнэце, робячы іх даступнымі для калег і зацікаўленых людзей па ўсім свеце. Такім чынам ацэньваюцца ўзровень адкрытасці акадэмічных рэсурсаў і іх інтэграцыя ў сусветную інфармацыйную прастору.

Адзначым, што Электронная бібліятэка БДУ ўваходзіць у рэйтынг з 2012 года і з'яўляецца адным з найбуйнейшых лічбавых сховішчаў у свеце па колькасці дакументаў. У цяперашні час яна захоўвае больш за 160 тысяч публікацый навукоўцаў і выкладчыкаў універсітэта.

Надзея НІКАЛАЕВА.

Будзь у курсе!

ПАСТУПЛЕННЕ Ў ЛІЦЭЙ БДУ — БЕЗ ІЛЬГОТ

У Ліцэі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта стартвала прыёмная кампанія. Залічэнне ў 10 класы будзе весціся па выніках двух пісьмовых уступных іспытаў, якія пройдуць 24 і 31 мая, а таксама 7 чэрвеня. Рэзервовы дзень — 13 чэрвеня.

Дакументы прымаюцца да 18 мая ўключна. Прыём ажыццяўляецца ў анлайн-рэжыме з дапамогай асабістага кабінета абітурыента (<https://lyceum.by/abiturlentu.html>). Для выканання санітарна-эпідэміялагічных рэкамендацый па сацыяльным дыстанцыраванні экзамены будуць арганізаваны ў дзве змены на пляцоўках навучальных карпусоў дзесяці факультэтаў БДУ. Пра вынікі іспытаў можна будзе даведацца ў Ліцэі, а таксама праз асабісты кабінет абітурыента.

Як падкрэсліваюць у Ліцэі, сёлетняя прыёмная кампанія мае шэраг адметнасцяў. Усе абітурыенты будуць паступаць на агульных падставах, таму што Міністэрствам адукацыі было прынята рашэнне аб удзеле ў заключным этапе рэспубліканскай алімпіяды толькі адзінаццацікласнікаў, а значыць, дыпламантаў рэспубліканскай алімпіяды з кола дзевяцікласнікаў, якія раней залічваліся ў Ліцэі без іспытаў, не будзе. Пры паўпраходным бале ў прыярытэце будуць лаўрэаты абласнога або мінскага гарадскога этапу алімпіяды.

Таксама ў Ліцэі з новага навучальнага года адкрываюцца новыя кірункі: эканамічны і інфарматыка-фізічны. Эканамічны прададзена вывучэнне дысцыплін па эканоміцы, менеджменце і бізнесе з паглыбленым вывучэннем матэматыкі і англійскай мовы. Для навучэнцаў інфарматыка-фізічнага профілю абсталявана лабараторыя з 3D-прінтарамі, паяльнай станцыяй, слясарным інструментам, інтэрактыўнай дошкай, закуплены наборы Arduino і іншыя прылады.

Таксама абноўлены лінгвістычны профіль. Навучэнцам прапануюць акрамя вывучэння на паглыбленым узроўні асноўнай англійскай мовы вывучаць іншую замежную мову на выбар (гэта могуць быць французская, нямецкая, іспанская, кітайская).

Усяго навучанне ў Ліцэі БДУ вядзецца па адзінаццаці профілях: біялагічным, гуманітарным, інфарматыка-матэматычным, інфарматыка-фізічным, гісторыка-грамадазнаўчым, лінгвістычным, матэматычным, фізічным, філалагічным, хімічным і эканамічным.

План прыёму ў дзясятыя класы складае 264 чалавекі.

Надзея НІКАЛАЕВА.